

NEWSLETTER AK HJF - 1/2017

Obsah:

Resumé článků v českém i anglickém jazyce	2
Lucie Turková: Úvod	3
Michal Špaček: Zajišťovací příkaz dle § 167 daňového řádu aneb rozhodování „na jeden pokus“	3- 6
Veronika Kaiserová: První novela nového občanského zákoníku	7 - 8
Lukáš Smutný: Polemika nad závěry rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci nemajetkové újmy, aneb potřeba věštecké koule v rámci výkonu advokacie	8 - 12

PRAHA
Sokolovská 49
186 00 Praha 8

+420 225 000 400
+420 225 000 444
recepcepha@hjfcz

HRADEC KRÁLOVÉ
Malé náměstí 124
500 03 Hradec Králové

+420 495 534 081
+420 493 814 911
recepcehk@hjfcz

Resumé :

Vážení klienti,

První článek se věnuje problematice zajišťovacího příkazu dle § 167 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, který představuje v rukou správce daně velmi účinný nástroj pro dosažení cíle správy daní. Autor v článku poukazuje na možná rizika jeho neuvážené aplikace, která, dle jeho názoru, mohou závažným způsobem paralyzovat či nevratně ekonomicky zlikvidovat adresáty tohoto správního rozhodnutí.

Další článek se věnuje první novele nového občanského zákoníku. Autorka se v článku podrobně věnuje oblastem, kterých se novela dotýká, jako je úprava pracovněprávních vztahů s nezletilými, odstranění výkladové nejasnosti nabývání obchodních podílů do společného jmění manželů, problematika svěreneckých fondů nebo v neposlední řadě výši jistoty u nájmu bytu a domu. Zákon č. 460/2016 Sb. byl zveřejněn ve Sbírce zákonů dne 30.12.2016 a jako první novela mění ustanovení nového občanského zákoníku. Účinným se stane uvedený zákon dne 28.2.2017.

Poslední článek je věnován polemice nad závěry rozhodnutí Evropského soudního dvora ve věci nemajetkové újmy, jímž bylo rozhodnuto o předběžné otázce ohledně výkladu čl. 3 odst. 1 směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění, jakož i článku 1 prvního pododstavce třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990 o sblížení právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel.

Dear clients,

The first article deals with the issue of protective order under § 167 of Act no. 280/2009 Coll., The Tax Code, which in the hands of the tax administrator presents a very effective tool for achieving the goal of tax administration. The author points out the potential risks of the indiscriminate application, which in his opinion may seriously and irreversibly paralyzed economically dispose of the addressees of this administrative decision.

Another article deals with the first amendment to the new Civil Code. The author of the article closely examines the areas, that are covered by the amendment, such as the regulation of labor relations with minors, the removal of interpretative lack of clarity of the of an ownership interests into the community property, the issue of trust funds and finally the amount of security for tenancy. The Act no. 460/2016 Coll. was published in the Journal of Laws on December 30, 2016 and as the first amendment amends the provisions of the new Civil Code. It becomes effective on 28 February 2017.

The last article discusses the controversy over the decisions of the European Court of Justice in non-material harm, which was a preliminary ruling on the interpretation of Art. 3, paragraph. 1 of Council Directive 72/166 / EEC of 24 April 1972 on the approximation of the laws of the Member States relating the liability insurance of motor vehicles and the enforcement of the obligation to insure against such liability, and of Article 1 first paragraph of the third Council Directive 90/232 / EEC of 14 May 1990 on the approximation of the laws of the Member States relating to insurance against civil liability use of motor vehicles.

Vážení klienti,

touto cestou bych Vás ráda informovala, že pobočka Advokátní kanceláře Hartmann, Jelínek, Fráňa a partneři, s.r.o. v Hradci Králové se dne 17.3.2017 přestěhovala do nových prostor na Malém náměstí č.p.124. Od tohoto data nás tedy můžete navštívit v nově zrekonstruovaných prostorech naší kanceláře. Doufáme, že nové prostory zpříjemní Vaši návštěvu v naší kanceláři.

Zároveň bych Vás ráda informovala o zapojení naší advokátní koncipientky Mgr. Eriky Nguyenové do činnosti nově vzniklé skupiny Young Lawyers v rámci mezinárodního uskupení advokátních kanceláří Alliance of Business Lawyers - ("ABL"), jehož je naše advokátní kancelář členem. Jednou z činností této nově vzniklé skupiny, je mimo jiné příprava pravidelných reportů k různým právním tématům, které reflektují vnitrostátní právní úpravu dané problematiky z pohledu jednotlivých států. Poslední report se týkal právní úpravy a procesu přihlašování patentů a ochranných známek. Tato zpráva tvoří souhrnný přehled jednotlivých postupů v daných zemích a může být užitečná pro mezinárodní spolupráci v rámci ABL.

Bc. Lucie Turková, výkonná ředitelka
turkova@hjf.cz

ZAJIŠŤOVACÍ PŘÍKAZ DLE § 167 DAŇOVÉHO ŘÁDU ANEB ROZHODOVÁNÍ „NA JEDEN POKUS“

Zajišťovací příkaz dle § 167 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „DŘ“), představuje v rukou správce daně velmi účinný nástroj pro dosažení cíle správy daní.¹ Na druhou stranu jeho neuváženou aplikací je možné závažným způsobem paralyzovat či nevratně ekonomicky zlikvidovat adresáty tohoto správního rozhodnutí. V tomto článku ve stručnosti blíže představíme institut zajišťovacího příkazu ve smyslu § 167 DŘ, a to zejména ve světle judikatury Nejvyššího správního soudu (dále jen „NSS“) se zaměřením na procesní postup při přezkumu jeho zákonnosti ve světle recentního rozhodnutí NSS ze dne 31. října 2016, č.j. 2 Afs 239/2015 - 66 (dále jen „rozhodnutí P.Š.“).

Podle § 167 odst. 1 DŘ, je-li odůvodněná obava, že daň, u které dosud neuplynul den splatnosti, nebo daň, která nebyla dosud stanovena, bude v době její vymahatelnosti nedobytná, nebo že v této době bude vybrání daně spojeno se značnými obtížemi, může správce daně vydat zajišťovací příkaz.

Správce daně může vydat zajišťovací příkaz na daň dosud nestanovenou pouze tehdy, existují-li **objektivní skutečnosti, které zakládají odůvodněnou obavu** (tj. přiměřenou pravděpodobnost), že (a) daň bude v budoucnu v určité výši stanovena, a zároveň že (b) v době

¹ § 1 odst. 2 DŘ: „Správa daně je postup, jehož cílem je správné zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady“

její vymahatelnosti bude tato daň nedobytná nebo bude její vybrání spojeno se značnými obtížemi. Tyto skutečnosti musí být uvedeny v odůvodnění rozhodnutí správních orgánů.²

Zajišťovací příkaz tak představuje účinný nástroj, kterým správce daně za splnění shora uvedených podmínek přikáže daňovému subjektu složit finanční jistotu ve stanovené výši na depozitní účet správce daně pro krytí jeho hypotetických budoucích daňových povinností, přičemž dle § 167 odst. 3 DŘ je v odůvodněných případech zajišťovací příkaz vykonatelný již okamžikem jeho oznámení daňovému subjektu.

Zákonná úprava samotného institutu a podmínek vydání zajišťovacích příkazů je v daňovém řádu upravena poměrně stručně, což však primárně umožňuje správci daně rychle a flexibilně reagovat na měnící se trh a nové metody, které daňové subjekty využívají k porušování či obcházení svých daňových povinností. Přílišná volnost a flexibilita v tomto ohledu s sebou ovšem přináší riziko svévole a zneužití tohoto institutu. Extenzivním výkladem § 167 DŘ dochází k neuváženému vydávání zajišťovacích příkazů správci daně v neodůvodněných případech, či v případech, kdy je na místě v souladu s principem přiměřenosti použití mírnějších nástrojů.³ Smyslem a účelem ustanovení § 167 DŘ je zajistit řádnou a efektivní správu daní, avšak za

současného šetření práv a právem chráněných zájmů daňových subjektů.

Mimo jiné i z těchto důvodů NSS vydal řadu rozhodnutí, ve kterých blíže upřesňuje podstatu, zákonné předpoklady pro vydání a přezkum zajišťovacích příkazů podle § 167 DŘ.

Dle NSS je správce daně při vydávání zajišťovacího příkazu povinen rozvést konkrétní důvody, proč pokládá vybrání daně za ohrožené, a řádně je specifikovat a odůvodnit⁴. Tyto konkrétní důvody je nutné zkoumat individuálně ve vztahu ke specifickým okolnostem daného případu, přičemž by bylo velmi obtížné a málo funkční snažit se institut odůvodněné obavy vymezit či zpřesnit stanovením více či méně abstraktních nepřekročitelných mantinelů nebo mnohabodovým testem jeho použitelnosti. V té nejobecnější rovině proto **existence odůvodněné obavy musí být založena na konkrétních poměrech daňového subjektu, které musí být vztaheny k výši dosud nesplatné nebo nestanovené daně.** I ucelený a logický okruh indicií nižší intenzity svědčící o nedobré ekonomické situaci daňového subjektu, která ve vztahu k výši dosud nesplatné či nestanovené daně vyvolá obavu o schopnosti daňového subjektu daň v době její vymahatelnosti uhradit, je dostatečným důvodem pro případné vydání zajišťovacího příkazu. Tento **okruh indicií a závěry o ekonomické situaci daňového subjektu však musí být přesvědčivě popsány již v zajišťovacím příkazu.**⁵

V souladu se zmiňovaným principem přiměřenosti NSS také rozhodl, že **existuje-li potenciál, že daňový subjekt bude v rozumné době schopen potřebné prostředky**

² Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 7. 1. 2016, sp. zn. 4 Afs 22/2015 - 104

³ K povinnosti postupovat v souladu se zásadou přiměřenosti blíže Baxa, J. a kol.: Daňový řád - komentář, Wolters Kluwer, Praha, 2011, s. 1018: „V souladu se zásadou přiměřenosti a zdrženlivosti (srov. § 5 odst. 3) volí správce daně při vyžadování plnění daňových povinností jen takové prostředky, které daňové subjekty nejméně zatěžují a ještě umožňují dosáhnout cíle správy daní. Součástí odůvodnění zajišťovacího příkazu proto musí být zcela konkrétní identifikace důvodů, pro které je zajišťovací příkaz vydán. Nepostačí, bude-li obsahem odůvodnění pouze obecné konstatování obavy, ale musí obsahovat podrobné důvody, pro něž správce daně považuje budoucí úhradu daně za nedobytnou.“

⁴ Rozsudek NSS ze dne 24. 11. 2009, č. j. 9 Afs 13/2008 – 9 a rozsudek NSS ze dne 25. 8. 2015, č. j. 6 Afs 108/2015 – 35

⁵ Rozsudek NSS ze dne 16. 4. 2014, č. j. 1 As 27/2014 – 31 a obdobně rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 9. 2010, č. j. 9 Afs 57/2010 – 139

vygenerovat, není namístě masivní odčerpání jeho zdrojů, jež jeho činnost ochromí. Je-li tedy přiměřeně pravděpodobné, že daň bude moci být uhrazena postupně, je třeba upřednostnit tuto variantu před okamžitým uspokojením s ekonomickou likvidací subjektu.⁶ **Intenzita okamžitého zásahu správce daně do základního práva užívat majetek musí být přiměřená intenzitě a aktuálnímu ohrožení veřejného zájmu, které vyvěrá ze zjištění specifických okolností týkajících se ekonomické činnosti daňového subjektu.**⁷

Z výše uvedeného je zřejmé, že institut zajišťovacího příkazu dle § 167 DŘ je nástrojem správce daně, který by měl být využíván umírněně a pouze v řádně odůvodněných případech, jelikož svými důsledky je způsobilý závažně paralyzovat či nevratně zlikvidovat ekonomickou činnost daňového subjektu.

NSS se však v rozhodnutí P.Š. nově zabýval i procesním postupem správních soudů při přezkumu zákonnosti vydávání zajišťovacích příkazů. V tomto ohledu NSS v rozhodnutí P.Š. **specifikoval a zakotvil zcela nové pravidlo pro postup v případech, kdy správní soud shledá prvostupňové rozhodnutí správce daně (zajišťovací příkaz) za nezákonné.**

Podle § 168 odst. 1 DŘ se zajišťovací příkaz stává neúčinným, pokud není vydáno rozhodnutí o odvolání proti němu do 30 dnů ode dne, kdy bylo podáno. Smysl extrémně krátké lhůty pro skončení odvolacího řízení, navíc s definitivními následky na účinky zajišťovacích příkazů, podle NSS stojí na **nutnosti zkrátit období právní nejistoty daňového subjektu na minimum.** Důvodnost odvolání má být posouzena bezodkladně, zjevně bez většího doplňování podkladů, nepochybně i proto, aby se daňovému subjektu

v rozumném čase otevřela cesta pro případný soudní přezkum.⁸

V případě, že odvolací orgán lhůtu pro rozhodnutí dodrží a o odvolání včas rozhodne, je účel § 168 odst. 1 DŘ naplněn. Správní soud poté na základě žalobních bodů posoudí zákonnost rozhodnutí o zajištění, a **pokud shledá, že zákonné podmínky pro zajištění daně nebyly dodrženy, je třeba, aby zrušil jak napadené rozhodnutí, tak i rozhodnutí prvostupňové (zajišťovací příkaz).** Takový procesní postup vystihuje specifickou podstatu institutu zajištění daně jakožto **rozhodnutí předstižného a akčního, avšak velmi razantního, kde se rychlost vydání pojí s efektivitou. Není totiž možné akceptovat, aby správce daně měl po (minimálně) několika měsících soudního přezkumu možnost např. doplnit dalšími údaji původně nepřezkoumatelné rozhodnutí, a tím je (zpětně) konvalidovat.** Takový výklad by umožnil daňové správě pausální vydávání rychlých zajišťovacích příkazů třeba i zcela bez odůvodnění, které by pouze stačilo v odvolacím řízení včas potvrdit.⁹

Každé jednotlivé využití institutu zajištění tak bude vyžadovat od správce daně velmi dobrou přípravu a propracovanou procesní strategii, včetně přesného načasování tak, aby měl včas shromážděn dostatek podložených argumentů, a zároveň nepropásl vhodný okamžik, a váháním nezapříčinil vzdálení postižitelného majetku z dosahu daňové správy. S ohledem na dopady zajištění budoucí daňové povinnosti na adresáty správy daní však nejde o požadavky nelegitimní či přemrštěné.¹⁰

⁶ Rozhodnutí P.Š.

⁷ Rozsudek NSS ze dne 24.11.2009, č.j. 9 Afs 13/2008-90

⁸ Rozhodnutí P.Š.

⁹ Tamtéž

¹⁰ Tamtéž

Právní úprava zajištění daně je tak vůči daňové správě velmi přísná, neboť jde v zásadě o **rozhodování „na jeden pokus“**. V případě, že správní soud shledá, že nebyly splněny podmínky pro vydání zajišťovacích příkazů, zruší v zájmu právní jistoty účastníků jak rozhodnutí o odvolání proti zajišťovacímu příkazu, tak zajišťovací příkaz samotný. Správce daně může v případě, že podá kasační stížnost, požádat o přiznání odkladného účinku, jinak je povinen zajištěné prostředky neprodleně uvolnit.¹¹

Závěr:

Zajišťovací příkaz dle § 167 DŘ je účinným nástrojem správce daně pro řádnou správu daní, jehož existence v rámci daňového řádu má své místo a opodstatnění. Extenzivním výkladem § 167 DŘ však správce daně tohoto institutu v neprospěch daňových subjektů zneužívá, přičemž do rozhodnutí P.Š. nebyla zajištěna včasná ochrana daňových subjektů. V návaznosti na rozhodnutí P.Š. je tak správce daně více než kdy jindy povinen zajišťovací příkaz vydat pouze v řádně odůvodněných případech, přičemž při zjištění nezákonnosti zajišťovacího příkazu v rámci přezkumu ve správním soudnictví nezbyvá než vedle rozhodnutí OFŘ zrušit i prvostupňové rozhodnutí (zajišťovací příkaz) správce daně. Rozhodnutí P.Š. je tak ve vedle zbývající judikatury NSS vítaným rozhodnutím, které dále posiluje práva daňových subjektů v rámci obrany proti zneužívání institutu zajišťovacího příkazu podle § 167 DŘ správci daně.

Mgr. Michal Špaček, advokátní koncipient
spacek@hjf.cz

PRVNÍ NOVELA NOVÉHO OBČANSKÉHO ZÁKONÍKU

U odborné i laické veřejnosti se zákon č. 89/2012 Sb. označuje stále jako „nový občanský zákoník“, byť je účinný již více jak tři roky. Na svou první novelu nečekal příliš dlouho. Zákon č. 460/2016 Sb. byl zveřejněn ve Sbírce zákonů dne 30.12.2016 a

jako první novela mění ustanovení nového občanského zákoníku. Účinným se stane uvedený zákon dne 28.2.2017. V tomto článku ve stručnosti nastíním změny, které s výše uvedeným zákonem přijdou.

První změna se týká pracovněprávního vztahu s nezletilým. Podle současné právní úpravy je možné uzavřít pracovněprávní vztah s nezletilým, který dovršil věku patnácti let a současně ukončil povinnou školní docházku. Nově bude možné sjednat pracovní poměr po dosažení věku patnácti let a to ještě před ukončením školní docházky, avšak den nástupu do práce nesmí předcházet dni ukončení povinné školní docházky. Taková změna se jeví jako velmi praktická, když zjednodušeně řečeno absolventi základních škol si budou moci dohodnout letní brigádu ještě před ukončením školního roku a práci začnou vykonávat ukončením školní docházky, tedy zahájením prázdnin. Ostatně taková úprava není novinkou, jde o návrat k právní úpravě, která platila do konce roku 2013.

Další změnou je prodloužení nejdelší možné doby omezení svéprávnosti ze tří na pět let. K takovému kroku zákonodárce přistoupil, protože posuzování je velmi náročné a v některých případech je již na počátku zjevné, že v tak krátké době jako jsou tři roky, nemůže dojít ke zlepšení, proto prodloužení doby

¹¹ Tamtéž

k možnému omezení svéprávnosti. Nadále však samozřejmě v zákoně zůstává možnost rozhodnutí soudu změnit, pokud by došlo ke změně ve zdravotním stavu.

Změnou, která odstraňuje právní nejistotu, je změna v ustanovení požadavku formy plné moci pro právní jednání činěná ve formě veřejné listiny. Podle současného ustanovení § 452 nového občanského zákoníku je-li pro právní jednání vyžadována zvláštní forma, udělí se v téže formě i plná moc. Pro sepis notářského zápisu by tak byla nutná plná moc rovněž ve formě notářského zápisu. Takový výklad je však pro praxi neudržitelný a skutečně v korporátních věcech se v praxi požaduje plná moc s úředně ověřeným podpisem. Proto dochází nově k doplnění věty do ustanovení § 441 nového občanského zákoníku: vyžaduje-li se pro právní jednání forma veřejné listiny, postačí, bude-li plná moc k tomuto právnímu jednání udělena v písemné formě s úředně ověřeným podpisem.

Další změna také odstraňuje výkladovou nejasnost znění původního ustanovení. Zákon uváděl v § 709 odst. 3 (občanského zákoníku), že „součástí společného jmění je také podíl manžela v obchodní společnosti nebo družstvu, stal-li se manžel v době trvání manželství společníkem obchodní společnosti nebo členem družstva. To neplatí, pokud jeden z manželů nabyl podíl způsobem zakládajícím podle odstavce 1 jeho výlučné vlastnictví“. Z takového znění mohly vznikat pochybnosti, zda se druhý manžel stal oprávněným jen z majetkové hodnoty podílu, nebo zda se nabytím založila i účast v dané obchodní společnosti nebo družstvu. Tento výklad již nebude možný, neboť zákon nově výslovně uvádí, že nabytí podílu nezakládá účast druhého manžela na této společnosti nebo družstvu (vyjma bytového).

Zásadní zásah novely směřuje do právní úpravy svěřenských fondů. Svěřenské fondy by se měly nově registrovat do evidence svěřenských fondů, tato evidence by byla součástí veřejných rejstříků. Se zápisem smluvního, obmyšleného fondu do takové evidence bude spojen jeho samotný vznik. Ty, které budou zřizovány pro případ smrti, vzniknou smrtí zůstavitele, do registru budou zapisovány po svém vzniku. Aby došlo ke sjednocení tedy k zápisu fondů do evidence a to těch vzniklých před novelou, stanovuje zákon lhůtu šesti měsíců ode dne její účinnosti k zápisu takových fondů. Dále jako obligatorní náležitosti statutu svěřenského fondu bude uvedení počtu svěřenských správců a způsob jejich jednání.

A poslední řadě zmíním změnu uvedenou v novele, která se týká výše jistoty u nájmu bytu a domu. Novelou dochází ke změně v její výši, kdy doposud jistota nesměla být vyšší než šestinásobek měsíčního nájemného, nově tak bude trojnásobek měsíčního nájemného.

Mgr. Veronika Kaiserová, advokátka
kaiserova@hjfcz

POLEMKA NAD ZÁVĚRY ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDNÍHO DVORA VE VĚCI NEMAJETKOVÉ ÚJMY, ANEB POTŘEBA VĚŠTECKÉ KOULE V RÁMCI VÝKONU ADVOKACIE

Dne 24.10.2013 vydal Soudní dvůr Evropské unie (dále jen „SDEU“) ve věci Katarína Haasová vs. Rastislav Petřík a Blanka Holingová rozhodnutí, jímž vyřídil žádost slovenského Krajského soudu v Prešově o předběžné otázce ohledně výkladu čl. 3 odst. 1

směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblíživání právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění (Úř. věst. L 103, s. 1; Zvl. vyd. 06/01, s. 10, dále jen „první směrnice“), jakož i článku 1 prvního pododstavce třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990 o sblíživání právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel (Úř. věst. L 129, s. 33; Zvl. vyd. 06/01, s. 249, dále jen „třetí směrnice“).

Slovenský soud vymezil otázky SDEU následovně:

- 1) Má se čl. 1 první pododstavec [třetí směrnice] a čl. 3 odst. 1 [první směrnice] vykládat tak, že brání takové vnitrostátní právní úpravě (jako je právní úprava obsažená v § 4 slovenského zákona [o povinném pojištění] a v § 6 českého zákona [o povinném pojištění]), podle níž občanskoprávní odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorového vozidla nekryje nemajetkovou újmu vyjádřenou v peněžité formě, kterou utrpěli pozůstalí po obětech dopravní nehody způsobené provozem motorového vozidla?
- 2) V případě, že odpověď na první předběžnou otázku bude znít tak, že dotčená právní úprava není v rozporu s unijním právem, mají se ustanovení § 4 odst. 1, 2 a 4 slovenského zákona [o povinném pojištění] a § 6 odst. 1 až 3 českého zákona [o povinném pojištění] vykládat tak, že nebrání tomu, aby vnitrostátní soud v souladu s čl. 1 prvním pododstavcem [třetí směrnice] a čl. 3 odst. 1 [první směrnice] přiznal nárok na nemajetkovou újmu způsobenou pozůstalým po obětech dopravní nehody způsobené provozem motorového vozidla jako poškozeným i v peněžité formě?“

SDEU na tyto soudem položené otázky rozhodl následovně, když odpověděl pouze na otázku č.1), s tím, že na otázku 2) není třeba s ohledem na znění odpovědi na otázku č.1) odpovídat. Výrok rozhodnutí SDEU zněl následovně:

„Článek 3 odst. 1 směrnice Rady 72/166/EHS ze dne 24. dubna 1972 o sblíživání právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel a kontroly povinnosti uzavřít pro případ takové odpovědnosti pojištění, čl. 1 odst. 1 a 2 druhé směrnice Rady 84/5/EHS ze dne 30. prosince 1983 o sblíživání právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel, ve znění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/14/ES ze dne 11. května 2005, a článek 1 první pododstavec třetí směrnice Rady 90/232/EHS ze dne 14. května 1990 o sblíživání právních předpisů členských států týkajících se pojištění občanskoprávní odpovědnosti z provozu motorových vozidel musejí být vykládány v tom smyslu, že povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké oběti usmrcených při dopravních nehodách, pokud tuto náhradu škody z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného upravují vnitrostátní právní předpisy použitelné na spor v původním řízení.“

Na daném místě se nabízí otázka, co daným závěrem a výrokem SDEU myslel. Lze přijmout závěr, že pojišťovny musí odpovídat za náhradu nemajetkové újmy i na základě úpravy před 1.1.2014, kdy nabyl účinnosti zákon č. 89/2012Sb, občanský zákoník (dále jen „NOZ“), tedy i na základě zákona č. 40/1964Sb. občanský zákoník (dále jen „o.z.“). Nebo je správný výklad zcela jiný, a rozhodnutí lze vyložit tak, že úprava obsažená v ust. §6 zákona č. 168/1999 Sb. zákon o pojištění odpovědnosti z provozu

vozidla (dále jen „ZPOV“), je v rozporu s unijním právem? Na danou otázku se pokusím odpovědět v tomto článku.

Názory na výklad předmětného rozhodnutí SDEU se různí, nicméně mám za to, že lze jednoduchým rozborem daného rozhodnutí dospět k jednoznačnému výkladu, který bude uveden níže v textu. Zastáncem první varianty výkladu, tedy varianty, že i na základě úpravy obsažené v ust. §6 ZPOV i za účinnosti o.z., bylo lze dospět k závěru, že pojišťovna nese odpovědnost z titulu povinného pojištění i za nemajetkovou újmu, je např. JUDr. Aleš Korejtko, soudce Krajského soudu v Pardubicích, který svůj názor vyjádřil v článku publikovaném v časopise Epravo.cz.¹²

Byť bych tento názor přivítal, neboť se často v rámci své advokátní praxe v obdobných případech vyskytují výhradně na straně poškozených a z pohledu spravedlnosti a veřejného zájmu je takový závěr i žádoucí, mám za to, že tento výklad není správný. K tomu mě vede nejen výklad odpovědi a výrokové části SDEU, ale i skutečnost, že SDEU neodpověděl na druhou otázku položenou Krajským soudem v Prešově.

Pokud se pozorně zaměříme na znění otázek předkládajícího krajského soudu, nelze si nepovšimnout znění obou otázek, kdy otázka první směřuje na odpověď, zda úprava provedená ve směrnici/ích EU **brání úpravě** provedené v ust. §6 ZPOV, podle níž

¹² Viz Korejtko Aleš, JUDr., 93151. *Soudní dvůr Evropské unie: Povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrcených při dopravních nehodách*; <http://www.epravo.cz/top/clanky/soudni-dvur-evropske-unie-povinne-pojisteni-obcanskopravni-odpovednosti-za-skodu-zpusobenou-provozem-motoroveho-vozidla-musi-pokryvat-nahradu-nemajetkove-ujmy-kerou-utrpely-osoby-blizke-obeti-usmrcenych-pri-dopravnich-nehodach-93151.html>

občanskoprávní odpovědnost za škodu způsobenou provozem motorového vozidla nekryje nemajetkovou újmu vyjádřenou v peněžité formě, kterou utrpěli pozůstalí po obětech dopravní nehody způsobené provozem motorového vozidla. Druhá otázka pak zní tak, že **pokud bude závěr odpovědi na první otázku takový, že úprava obsažená v ust. §6 ZPOV není v rozporu s unijním právem**, může soud přiznat i nemajetkovou újmu způsobenou pozůstalým po obětech dopravní nehody způsobené provozem motorového vozidla jako poškozeným i v peněžité formě. Zjednodušeně řečeno, pokud by SDEU dospěl k závěru, že úprava v ust. §6 ZPOV je v rozporu s unijním právem (tedy, že úprava směrnic takové úpravě brání), měl krajský soud v Prešově pro svůj případ vyřešeno, že pojišťovnu nebude přibírat jako vedlejšího účastníka do předmětného řízení. Pokud by však SDEU dospěl k závěru, že úprava provedená v ust. §6 ZPOV není v rozporu s unijním právem, chtěl znát Krajský soud v Prešově odpověď na druhou položenou otázku, zda lze toto ustanovení ZPOV vyložit tak, že soud může přiznat právo z nemajetkové újmy v peněžité formě i vůči pojišťovně.

SDEU tak dal svým rozhodnutím, a to nejen odůvodněním, ale i výrokem rozhodnutí na otázku č.1 jasně najevo, že vnitrostátní úprava provedená v ust. § 6 ZPOV je v rozporu s unijním právem. Proto ani neodpovídal na otázku druhou, neboť na tuto by odpovídal pouze v případě, kdy by úprava v ust. § 6 ZPOV nebyla v rozporu s unijním právem (a tedy ustanovení směrnice takové úpravě nebránilo). Stejný závěr vyplývá i z výroku odpovědi na otázku č.1. V této odpovědi není nikde žádný argument pro závěr, že by úprava dle § 6 ZPOV byla v souladu s unijním právem, ba navíc zde není ani žádný výklad ust. §6 ZPOV. Naopak tento výrok rozhodnutí SDEU se zabývá **přímo**

výkladem znění předmětných směrnic, na které odkazuje, když uvádí, že tyto směrnice (nikoli právní úprava obsažená v ust. § 6 ZPOV) musejí být vykládány v tom smyslu, že povinné pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla musí pokrývat náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké obětí usmrčených při dopravních nehodách, pokud tuto náhradu škody z titulu občanskoprávní odpovědnosti pojištěného upravují vnitrostátní právní předpisy použitelné na spor v původním řízení (pozn. autora: rozuměj mezi poškozeným a škůdcem). Rozhodnutí SDEU tak vykládá znění a aplikaci směrnic unijního práva, nikoli znění vnitrostátní úpravy a **upřesňuje povinnost každého státu přijmout takovou vnitrostátní úpravu povinného pojištění občanskoprávní odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla, která bude krýt mimo jiné i náhradu nemajetkové újmy, kterou utrpěly osoby blízké, pokud na základě úpravy provedené v právním řádu daného státu má poškozený pozůstalý nárok na stejnou náhradu vůči škůdci. Nadto konstatování, že povinné pojištění odpovědnosti musí krýt i nemajetkovou újmu neznámá, že ji úprava provedená v českém právním řádu kryje, ale že by ji měla krýt.** SDEU tak přímo odpovídá na otázku krajského soudu, který tuto vnitrostátní úpravu v otázce první považoval za rozpornou s unijním právem. Tedy, pokud by např. na základě právního řádu státu neměl poškozený nárok na nemajetkovou újmu v penězích vůči škůdci, ale jen např. na přesně stanovenou náhradu škody vylučující jiný nárok, nemusel by zákon o pojištění odpovědnosti takovou úpravu obsahovat. Stejně tak na druhou stranu, pokud by tento nárok na základě právního řádu daného státu byl poškozeným pozůstalým dán, musí i zákon o pojištění odpovědnosti takovou

úpravu obsahovat. Jiný výklad daného rozhodnutí SDEU je dle mého názoru nesprávný a zavádějící, protože k němu nejde žádným výkladem dojít.

Jaký tedy plyne závěr z předmětného rozhodnutí SDEU? Dle mého názoru lze dospět jen k jednomu závěru, a to k odpovědnosti státu za nesprávnou recepci předmětných směrnic do vnitrostátní úpravy. Polemiku o tom, jak složité je se této náhrady domoci, ponechám stranou, neboť by to přesáhlo rámec tohoto článku. Dlužno poznamenat na samotný závěr, že za tuto zcela patovou situaci si stát může sám, (nicméně to opět odnáší někdo jiný), a to jak nedůslednou mocí zákonodárnou, tak mocí soudní. V tomto je třeba odkázat na zcela ustálený výklad daného tématu Nejvyšším soudem ČR, který byl dokonce posvěcen i soudem Ústavním (srov. např. s usnesením Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2012, sp. zn. 30 Cdo 3906/2011, ze dne 31. 8. 2012, sp. zn. 30 Cdo 4083/2010, či usnesení Ústavního soudu ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 8/06). Jak Nejvyšší soud, tak Ústavní soud, opakovaně rozhodují s výkladem ust. § 6 ZPOV, dle kteréhožto výkladu pojišťovny odpovědnost za zásah do osobnostních práv nenesou.¹³ Tento výklad

¹³ Z rozhodnutí 30 Cdo 3906/2011: „Otázka vztahu zákonného pojištění vozidla k nárokům z ochrany osobnosti byla již nastolena v dovolání, o němž dovolací soud rozhodl rozsudkem ze dne 27. 9. 2005, sp. zn. 30 Cdo 1051/2005. Proti tomuto rozsudku Nejvyššího soudu byla podána ústavní stížnost, kterou Ústavní soud usnesením ze dne 16. 3. 2006, sp. zn. III. ÚS 8/06 odmítl jako zcela neopodstatněnou. Uvedl zde mimo jiné, že vymezeným chráněným statkem, na němž lze způsobit škodu, která má být podle zákona a smlouvy s pojistitelem za pojištěného uhrazena, je podle zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla zdraví a život, a nikoli soukromí a život rodinný, resp. jiné obdobné kategorie, z nichž teprve by bylo možné jak činí stěžovatelé usuzovat, že ustanovení § 6 odst. 2 písm. a) zákona odkazuje i na ustanovení § 11, resp. 13 obč. zák. a následně v témže usnesení shrnul, že nárok posuzovaný podle § 13 odst. 2 obč. zák. nebyl

ustanovení § 6 ZPOV je pak výkladem zcela konstantním.

Závěr, který vyslovil ve svém článku dr. Korejtko má i jiná negativa. Dle mého názoru tento právní závěr naráží na princip zákazu retroaktivity a zasahuje do právní jistoty. Pojišťovny, jako subjekt a adresát právní normy, měly své smlouvy o pojištění odpovědnosti nastaveny s předpokladem, že v obdobných případech budou hradit jednorázové odškodné stanovené zákonem ve výši 240.000,-Kč. Situaci, kdy by např. k pojistné události došlo v roce 2012 a pojistná smlouva byla uzavřena kdykoli před tímto rokem, nelze hodnotit tak, že díky rozhodnutí SDEU se zcela mění situace, ze které se vycházelo nejen při uzavření smlouvy, ale i při vzniku pojistné události a pojišťovna, která do vydání rozhodnutí SDEU za nemajetkovou újmu nikterak neodpovídala, za ní najednou odpovídá, bez toho, aniž by se jakkoli změnil zákon. Takový výklad zřejmě není možný, neboť jest zjevně retroaktivní.

Kde je zakopán pes? Jak se tedy mají subjekty práva, poškození a v konečném důsledku i škůdci, kteří měli uzavřeno pojištění za účelem krytí škod jimi způsobených třetím osobám, domoci svých práv? Dle mého názoru za danou situaci musí nést odpovědnost stát. Ten totiž za zcela zjevné nesoučinnosti moci zákonodárné a soudní dopustil, že jednak vedle stanovené náhrady jednorázového odškodnění, která měla mít adekvátní satisfakční charakter, provedené v ust. § 444 o.z., připustil rozšíření nároků poškozených pozůstalých na základě užití ust. §§11,13 o.z. Byť lze danou snahu soudní moci kvitovat s povděkem, neboť náhrada upravená v ust. §444 o.z. byla stanovena velmi nízko a

---

podřaditelný ustanovení § 6 odst. 2 písm. a) zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla“

nezohledňovala zvláštní aspekty jednotlivých případů, vnesl tento postup justice do právního řádu určitou právní nejistotu a chaos. Ten byl pak dokonán výkladem zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidel, když byla odmítnuta odpovědnost pojišťoven za krytí daných nároků z nemajetkové újmy, kterýžto výklad byl mimo jiné opřen i o přímý legislativní odkaz v ust. § 6 ZPOV na ust. §442 a násl. o.z.¹⁴

SDEU pak v posuzovaném shora uvedeném rozhodnutí vyslovil požadavek na to, aby každý členský stát přijal zákon o pojištění odpovědnosti z provozu vozidel, který bude kryt veškeré škody, vč. nemajetkové újmy, kterou může požadovat poškozený, příp. poškozený pozůstalý po pojištěném škůdci. S ohledem na skutečnost, že taková úprava byla do českého právního řádu včleněna až zákonem č. 89/2012Sb., stát zjevně nesprávně aplikoval směrnice uvedené v předmětném rozhodnutí SDEU, což sám potvrdil svojí zcela konstantní judikaturou.

S ohledem na shora uvedené mám za to, že správným postupem v dané věci by měl být postup spojený s uplatněním náhrady škody po státu za nesprávnou implementaci směrnic EHS. S ohledem na znění předmětného rozsudku SDEU mám za to, že rozpor právní úpravy provedené v ust. § 6 ZPOV s unijní úpravou byl

---

¹⁴ Z rozhodnutí 30 Cdo 3906/2011: *Ústavní soud se ve svém usnesení zabýval i celkovou interpretací vztahu mezi zákonem o pojištění odpovědnosti za škodu z provozu motorových vozidel a občanského zákoníku, tak jak se jí dovolávala i dovolatelka, kde konstatoval, že není důvod takto vymezenou "škodu" neidentifikovat se shodně vyjádřenou "škodou" podle § 6 zákona odst. 2 písm. a) zákona č. 168/1999 Sb. Současně také uvedl, že z poznámky pod čarou k ustanovení § 6 tohoto zákona lze činit závěry jen v širších (výkladových) souvislostech, ale zdůraznil, že odkazuje-li se zde však právě na § 442 a násl. obč. zák., není bez významu, že podobný odkaz na § 11 a násl. obč. zák. chybí.*

jednoznačně konstatován a SDEU by se v budoucnu od tohoto svého názoru neměl odchýlit. Jak se však vypořádá s daným rozhodnutím česká justice, jest otázkou. Aktuálně lze sledovat tendence obecných soudů, okresních a krajských, které vykládají rozhodnutí v souladu s názorem dr. Korejtky, tedy dle mého názoru vadně. Jak se k daným rozhodnutím postaví Nejvyšší soud a potažmo soud Ústavní, není zřejmé, ale dle mého názoru by si tyto instance měly podržet svá původní stanoviska, a poskytnout prostor účastníkům, aby si uplatnili náhradu škody po státu na nesprávnou implementaci směrnice EHS. Trochu se však obávám alibistického přístupu, který se bude snažit stát z dané situace dostat, jakkoli by měla být justice zcela nezávislým nástrojem pro uplatnění práv adresátů právních norem.

Mgr. Lukáš Smutný, advokát
smutny@hjf.cz

